

Justitiedepartementet**Remissyttrande över Säkrare tivoli (SOU 2025:40)**

Konsumentverket välkomnar ambitionen att höja säkerheten för tivolianordningar genom att kombinera regelbundna obligatoriska besiktningar och myndighetstillsyn. En viktig del i förslaget är att kontrollorganen ska anmäla avvikelser till tillsynsmyndigheten.

Konsumentverket är också positivt till förslaget att Polismyndighetens tillståndsprövning enligt ordningslagen kvarstår. Tillståndsprövningen är viktig ur ett säkerhetsperspektiv genom att den medför kontinuerlig kontroll av besiktningsprotokoll.

Konsumentverket har i övriga delar väsentliga invändningar mot förslaget. Dessa redovisas nedan. Konsumentverket bedömer att bristerna är så omfattande att ett omtag behöver göras.

Det framgår tydligt att det aktuella lagförslaget har upprättats med förordningen om besiktning av tivolianläggningar som förlaga. Detta leder fel. För att säkra en hög nivå av säkerhet och för att tillsynen av tivolianordningar ska kunna hanteras på ett rationellt och effektivt sätt behöver regleringen i stället harmoniera med motsvarande nationella och EU-rättsliga regelverk inom produktsäkerhetsområdet. Det gäller såväl systematiken som användningen av begrepp och definitioner.

Lagförslaget saknar det som är grundbulten i EU:s produktlagstiftning, nämligen att tillverkare ska göra en riskanalys av produkten och utarbeta teknisk dokumentation och då säkerställa att produkten är säker under normal och rimligen förutsebar användning innan den släpps ut på marknaden. Även sådana inneboende faror som inte täcks av tillämpliga standarder ska beaktas.

En särskild utmaning med förslaget är att tivolianordningar i dess helhet föreslås betraktas och behandlas som en tjänst. Den lämpliga, och enligt Konsumentverkets uppfattning, självklara ordningen är i stället att den fysiska tivolianordningen betraktas och tillsynas som en vara enligt reglerna i

förordning (EU) 2023/988 om allmän produktsäkerhet, GPSR, och som en tjänst när det gäller driften av utrustningen, övervakning, instruktioner och säkerhetsinformation till konsumenterna m.m. Tjänstdelen av tivoliverksamheten bör tillsynas på samma sätt och enligt samma regelverk som andra konsumenttjänster.

Tivolianordningar, liksom andra konsumentprodukter som inte omfattas av harmoniserad EU-lagstiftning, kan förvisso särregleras nationellt. Trots rätten till nationell särreglering behöver medlemsländerna anmäla regelförslag till europeiska kommissionen. För att kommissionen ska godkänna ett förslag krävs bland annat att den nationella regleringen är förenlig med EU-lagstiftning och även EU-fördragets krav på konsumentens säkerhet. Enligt Konsumentverkets bedömning är det tveksamt om den föreslagna lagen skulle nå upp till kraven på tillräcklig säkerhetsnivå. Lagförslaget riskerar i så fall att inte klara en prövning enligt anmälningsdirektivet.

Den föreslagna lagen skulle på ett både olyckligt och onödigt sätt bidra till en fragmentisering av regelverket inom produktsäkerhetsområdet. Till nackdel för såväl ansvarig myndighet som för andra berörda aktörer som i sin verksamhet skulle behöva förhålla sig till olika regelverk med olika terminologi och systematik.

En översyn av produktsäkerhetslagens (2004:451), PSL, regler för tjänster pågår för närvarande av den utredare som utarbetar förslag till den svenska lagstiftning som ska komplettera GPSR. En lag om konsumenttjänsters säkerhet beräknas vara på plats i augusti 2026. Det är mycket angeläget att regleringen av de tjänster som tillhandahålls i anslutning till tivolianordningar utreds och samordnas med den pågående översynen.

Vid utformandet av en lag om besiktning och tillsyn av tivolianordningar behöver reglerna alltså anpassas till det system som finns i EU för tillsyn och marknadskontroll av produkter. Det skulle kunna ske på ett mycket enkelt sätt.

Eftersom GPSR:s regler gäller för konsumentprodukter och svensk kompletterande lagstiftning snart är på plats, liksom en lag om konsumenttjänsters säkerhet, behöver en ny lag om tillsyn av tivolianordningar inte innehålla några regler om tillsyn. I stället kan en hänvisning göras till dessa rättsakter. De regler som därutöver behöver finnas i den nya lagen är de föreslagna bestämmelserna om besiktning och anmälningsplikt liksom delegation av rätten att meddela föreskrifter.

Vid en hänvisning till befintligt regelverk säkerställs en hög säkerhetsnivå. Viktiga regler om anmälnings- underrättelse- och rapporteringskrav med de särskilda system som tillhandahålls för dessa ändamål blir tillämpliga och tillgängliga. Detsamma gäller etablerade strukturer för samarbete och erfarenhetsutbyte mellan medlemsstaterna m.m. Det blir också mycket enklare för tillsynsmyndigheten som i sin verksamhet får regelverk med samma systematik och samma begrepp och definitioner att förhålla sig till. På

motsvarande sätt blir ett sammanhållet regelverk enklare också för tillverkare av maskiner och andra berörda aktörer.

Ett tydligt exempel på en negativ konsekvens av den föreslagna lagen där tivolianordningar betraktas som en tjänst är att förutsättningarna för angelägen samverkan med Tullmyndigheten bortfaller. Detta eftersom tullsamarbete inte omfattar tjänster. Det effektivaste sättet att bedriva tillsyn är att se till att importerade produkter som är farliga eller inte uppfyller kraven inte släpps ut på marknaden är att göra lämpliga kontroller innan produkterna passerar EU:s yttre gräns. Ingen annan än Tullverket kan göra sådana ingripanden.

Konsumentverket har synpunkter också när det gäller enskilda föreslagna lagbestämmelser. Även om lagstiftaren väljer att särreglera tivolianordningar finns ett stort värde i att regleringen så långt som möjligt överensstämmer med generella regler. Det handlar primärt om att termer och begrepp av juridisk betydelse liksom systematik bör överensstämma med generell nationell och EU-rättslig reglering. Konsumentverket väljer att endast mycket kortfattat kommentera dessa.

- I Lagförslaget förekommer begreppen "tas i bruk", "används" och "tillhandahålls" utan att det framgår hur de skiljer sig från varandra. I GPSR används begreppet "tillhandahålla" med en tydlig juridisk innebörd av central betydelse för tillämpningen av regelverket.

I lagförslaget används även begreppet "betryggande säkerhet". Begreppet definieras inte och det är oklart hur det skiljer sig från GPSR:s begrepp "säker produkt". För att ansluta till EU:s minimikrav på produktsäkerhet bör begreppet "säker produkt" användas och ha samma innebörd som i GPSR.

Val av tillsynsmyndighet

Utredningen pekar på Konsumentverket som lämplig ansvarig tillsynsmyndighet. Myndigheten har förvisso både kompetens och erfarenhet av arbete med varors och tjänsters säkerhet. Detta gäller dock även Arbetsmiljöverket. Konsumentverket noterar att Arbetsmiljöverket tyvärr inte var representerat i utredningsarbetet.

Eftersom utredningen tar upp Arbetsmiljöverkets lämplighet som tillsynsmyndighet endast mycket kortfattat vill Konsumentverket fästa regeringens uppmärksamhet på följande omständigheter.

Arbetsmiljöverket har till skillnad från Konsumentverket, erfarenhet av tillsyn avseende säkerheten hos maskiner. Exempel på sådana maskiner är robotgräsklippare, elektriska balansbrädor, vinkelslipar och bowlinghallar.

Tivolianordningar som utgör maskiner omfattas delvis redan idag av Arbetsmiljöverkets ansvar såvitt gäller säkerheten för arbetstagare. Det är alltså Arbetsmiljöverket som utreder arbetsplatsolyckor vid tivolianordningar. Det kan finnas synergier av olika slag med att det är en och samma myndighet som ansvarar för tillsynen av tivolianordningen både när det gäller säkerheten i arbetsmiljön och säkerheten för konsumenterna.

Arbetsmiljöverket kontrollerar vidare personlig skyddsutrustning för professionellt bruk och torde ha värdefulla kunskaper om hur sådan utrustning, till exempel fallskydd, kan behöva användas när konsumenter nyttjar tivoliattraktioner. Det bör nämnas att Konsumentverket å sin sida har erfarenhet av arbete med personlig skyddsutrustning för privat bruk och av arbete med säkerheten hos konsumenttjänster generellt.

Arbetsmiljöverket har vidare tolv kontor, vilket är en fördel när det handlar om kontroll av anläggningar som är spridda över hela landet.

Redovisade omständigheter innebär att Arbetsmiljöverket framstår som en lika lämplig tillsynsmyndighet, i vissa avseende mer lämplig, än Konsumentverket. Det finns därför skäl för regeringen att titta närmare på frågan om lämplig tillsynsmyndighet än vad utredningen gjorde.

Kostnader för tillsynen

I utredningen uttalas att den kostnadsökning ett tillsynsansvar skulle innebära för Konsumentverket utgör en mindre del av myndighetens totala budget och att den därför bör rymmas inom befintliga ekonomiska ramar. Konsumentverket har starka invändningar mot detta. Redan idag sker mycket omsorgsfulla prioriteringar där angelägna insatser behöver väljas bort av resursskäl. Ett uppdrag att tillsyna tivolianordningar kräver stora insatser. För en ansvarsfull, ändamålsenlig och behovsanpassad tillsyn är det nödvändigt att extra medel som motsvarar det tillkommande arbetet tilldelas myndigheten.

Avslutningsvis kan det konstateras att den föreslagna regleringen på ett olyckligt och obefogat sätt skulle bidra till en fragmentisering av regleringen inom produktsäkerhetsområdet. Förutom att detta är ägnat att motverka regeringens ambition om enkla och tydliga regler för företag skulle det även i hög grad, i onödan, komplicera den ansvariga myndighetens arbete.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Cecilia Tisell. I handläggningen har också Anna Strandberg utredare och föredragande juristen Åsa Persson deltagit.

.....
Cecilia Tisell
Beslutande

.....
Åsa Persson
Föredragande